

HIK – de eerste periode

25-9-1973 tot 25-9-1975

Het eerste nummer van HIK verscheen in september 1973, maar daar was wel iets aan vooraf gegaan. In de jaren '50 was er een grote afstand tussen de bestuurders en de bevolking. De gemeente besloot daar iets aan te doen door de uitgifte van een driemaandelijks tijdschrift, *Wij in Hilversum*. Het eerste nummer viel in maart 1956 huis aan huis in de bus. Er was echter nog lang geen sprake van openheid, communicatie en inspraak. Zo vonden raadsvergaderingen altijd achter gesloten deuren plaats.

Tien jaar later richtte de gemeente de Stichting Hilversumse Gemeenschap (SHG) op. Deze beijverde zich om de bevolking te betrekken bij beleid en ontwikkeling en kwam met allerlei initiatieven. De noodzaak om de bevolking meer te informeren over actuele zaken werd steeds duidelijker. *Wij in Hilversum*, dat overigens door bezuinigingen in maart 1973 voor het laatst verscheen, was hiervoor niet het juiste medium. In 1970 kwam er iets meer openheid bij de gemeente: sommige commissievergaderingen werden openbaar, al was lang niet iedereen daar blij mee. Binnen de SHG ontstond in die tijd het plan voor een aparte krant waarin ruimte zou zijn voor informatie van de gemeente en inbreng van de burger. Het zou echter nog drie jaar duren voordat de eerste HIK verscheen.

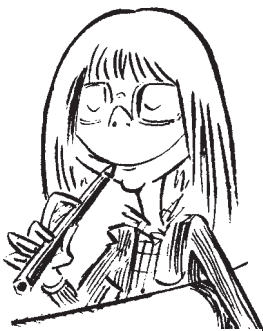
Organisatie en redactie

Op dinsdag 25 september 1973 maakte de Hilversumse bevolking kennis met HIK, voluit Hilversumse Informatie en Kommunikatie. Het was een onafhankelijke wekelijkse uitgave van de Stichting Informatie- en Discussieblad en verscheen op twee pagina's in de *Gooi- en Eembode*.¹ Het eerste nummer bevatte bijdragen van de voorzitter van de Stichting, Joop Reinboud, en van de directeur van SHG, Jan Kooger. De belangrijkste plek was echter ingeruimd voor een groot redactioneel artikel. Onder de kop *Wat stelt Hilversum eigenlijk voor?* liet de tweekoppige redactie, Anne Hoeksema en Marijke Koeman, vijf mensen aan het woord over zaken die hen bezig hielden. Dat was een van de weinige keren dat de redactie zelf een artikel plaatste. De bedoeling van de krant was enerzijds informatieverstrekking door de gemeente, die kort voor de verschijning een gemeentevoorlichter benoemd had, en anderzijds ruimte te bieden aan de burger, die brieven en artikelen kon insturen over alles wat met Hilversum te maken had. Zo waren er vier partijen van belang voor het blad: de gemeente, de burger, de stichting en de *Gooi- en Eembode* als medium. Dit nieuwe fenomeen was wel even wennen. In de

INEKE DE RONDE

Anne Hoeksema in 1979.
(foto: coll. Stevens)

Redactrice Marijke Koeman
in 1974.

eerste nummers verschenen hoofdzakelijk berichten van de gemeente, waardoor sommige mensen de indruk kregen dat HIK de spreekbuis was van de gemeente. De redactie riep de bevolking echter in het tweede nummer op om te reageren met *Niet broeien, mokken of onderdrukken. Gooi het eruit. Goed voor u!* In de rubriek *Recht voor zijn raap* was daar alle ruimte voor. De bijdragen konden woensdag of donderdag voor verschijnen bij de redactie in het Oude Raadhuis aan de Kerkbrink worden ingeleverd. Wie niet over een typemachine beschikte hoefde het niet getypt aan te leveren en de redactie hielp zonodig bij het opstellen van een artikel. De redactie (die in juni 1975 vond dat *Hilversum een kooi vol bange vogeltjes* was) riep regelmatig op om te reageren, zette soms prikkelende koppen boven artikelen en meldde af en toe dat er in het volgende nummer een reactie te verwachten was van een aangeklaagde partij, maar plaatste de inzendingen zonder ingrijpen. Slechts één maal, in de zomer van 1975, gaf de redactie bij een brief aan dat hier toch de grens van het betamelijke was overschreden. De brief werd wel geplaatst, maar in het vervolg zou dit soort inzendingen geweerd worden. Dat alle inzendingen zonder ingrijpen geplaatst werden was volstrekt nieuw, en werd lang niet door iedereen op prijs gesteld. Zo sprak een deurwaarder in het kantongerecht over het scheldblaadje HIK. Het resultaat was wel dat er over sommige onderwerpen levendige discussies ontstonden en – nog belangrijker – dat er dankzij de reacties daadwerkelijk beïnvloeding van gemeentebestuur plaatsvond. Zo waren geschrapte subsidies voor schooltandarts, peuterspeelzaal en badhuis niet zomaar van de baan. Ook de plannen met het Spanderswoud en de flats op het Hebron-terrein werden dankzij de reacties van de bevolking aangepast. Al lezend blijkt dat er na 35 jaar heel veel veranderd is, maar er zijn ook zaken die ons ook nu nog heel vertrouwd in de oren klinken. Een greep uit de gebeurtenissen in die tijd aan de hand van HIK.

De gemeente

Een jaar voor het verschijnen van HIK had de gemeente een informatiecentrum geopend in het Oude Raadhuis. Daar was een leestafel en kon men maquettes bekijken. Het eerste jaar was het centrum alleen op vrijdagavond open, maar daarna ook maandag- tot en met vrijdagmiddag. Op dat moment ging de gemeente ook wekelijks informatie verstrekken via HIK, waarop de bevolking vaak reageerde. Ook voor de gemeente was dat wennen en lang niet alle raadsleden waren blij met deze vorm van communicatie. Al heel in het begin reageerde de gemeente ge-

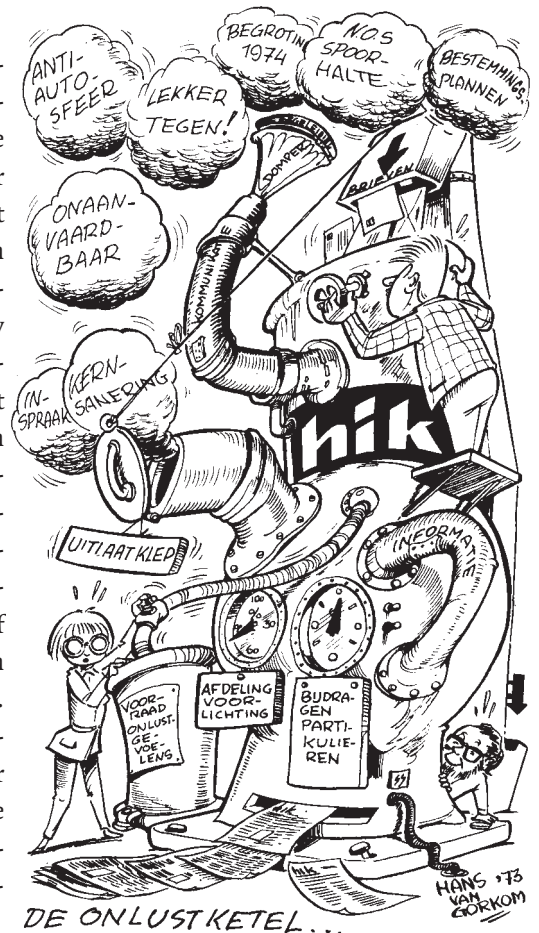
Een korte handleiding HIK:
als u zich ergens aan ergert,
schrijf daar dan een tekst
over en stuur die als kopij
naar HIK.

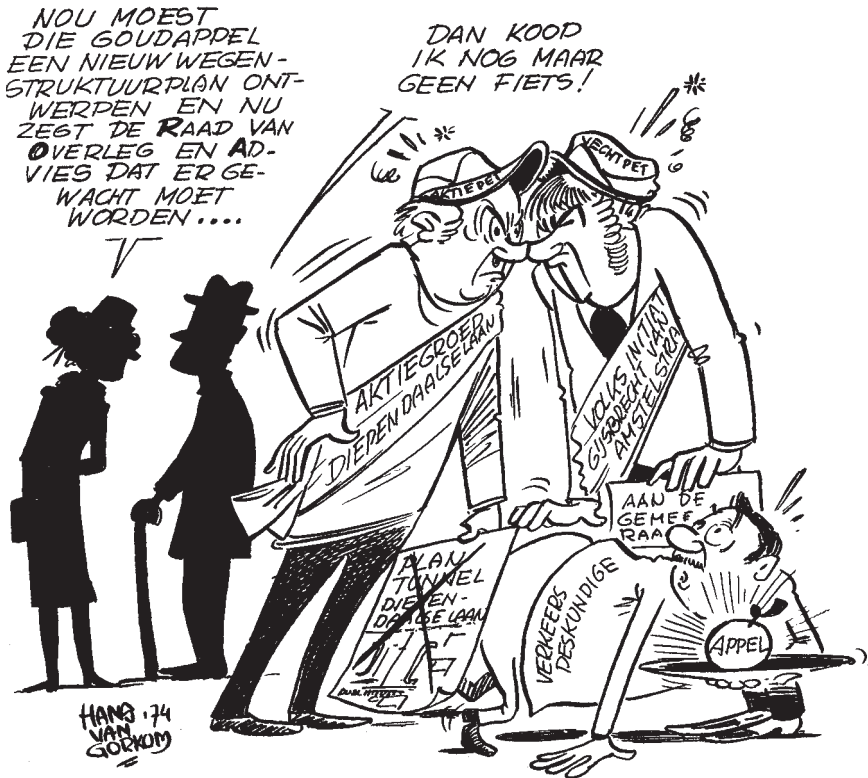

tergd op een anonieme briefschrijver en al in december 1973 vond een VVD-raadslid dat HIK zijn doel voorbij schoot door een uitlaatklep voor onlustgevoelens te zijn. De redactie reageerde hier uitgebreid op onder kop *Welaan, vrienden, wie gooit er nog wat in onze onlust-ketel?* en op de begeleidende tekening van Hans van Gorkom was duidelijk te zien wat daar zoal in paste. De gemeente gaf informatie over allerlei zaken, zoals verkeer, wonen en gemeentelijke verordeningen. Niet altijd werd het woordgebruik van de voorlichter op prijs gesteld. Toen deze sprak over *discussieavonden die in scheldpartijen ont-aarden*, leverde dat verontwaardigde reacties op. Ook over de begroting kwam informatie in HIK. Dat zag er in die tijd niet best uit. Voor 1974 werd een tekort begroot van 5 miljoen gulden en het reservepotje van 3 miljoen was niet voldoende om het gat te dichten. De plannen om subsidies op het badhuis aan de Meidoornstraat, schooltandverzorging en kinderopvang te laten vervallen leverden veel protesten op en waren reden om dit nog eens te bezien. Het gevolg was dat er extra subsidie kwam voor de schooltandverzorging, maar voor het badhuis was het 'einde oefening'; het sloot eind 1974. Hilversum moest in maart 1974 een saneringsplan maken. Wel had de provincie toestemming verleend voor de bouw van een nieuw zwembad. Dat bleek overigens een half jaar later een miljoen gulden duurder (was 5,235 milj.) uit te pakken. Het lukte niet om het tekort weg te werken: de begrotingen van 1975 en 1976 vertoonden een gat van 3 miljoen. Parkeermeters waren er al in die tijd en zij werden gecontroleerd door vijf gemeentelijke parkeercontroleuses. De regeling uit 1967 gold nog: het tarief was een dubbeltje, afhankelijk van de plaats van de meter per uur, half uur of kwartier. Voor de Emmastraat was het middentarieff van toepassing. Daar kostte parkeren 40 cent per twee uur. De Bejaardenpartij, die met 1 zetel in de raad zat, beijverde zich in mei 1974 voor goedkopere buskaartjes voor hun doelgroep. De gemeente wilde niet op de landelijke regeling vooruitlopen, maar op 1 september het jaar daarop was het dan zover: 13.481 Hilversumse bejaarden kregen een pas-65.

Het gemeentelijk informatiecentrum, op de begane grond van het Oude Raadhuis, was een van de middelen die de gemeente inzette om het contact met de burger te bevorderen. (foto: coll. Stevens)

Een vroeg geval van NIMBY (not in my backyard): zowel de bewoners van de Gijsbrecht van Amstelstraat als de Diependaalselaan hadden er bezwaar tegen dat de toenemende verkeersstromen door hun straat afgewikkeld zouden gaan worden. Het ingenieursbureau Goudappel & Coffeng was door de gemeente ingehuurd om deze verkeerspuzzel op te lossen. Hun idee om de Diependaalselaan te bestemmen tot rondweg en deze via een tunnel aan te sluiten op de A27 vond uiteraard bij de Aktiegroep Diependaalselaan geen genade. HIK 18 oktober 1974.

trum moest daarvoor op de schop, maar er was veel oppositie tegen de plannen. Begin 1975 belooft de raad dat het anders moest. Voor de eerste fase kwam deze inkeer te laat: het stuk Groest tot de Prins Bernhardstraat was toen al klaar en met het tweede deel tot de Stationsstraat was men in november 1974 begonnen. De plannen voor 1975 en 1976, doortrekken tot respectievelijk de Langestraat-Neuweg en verder tot de Vaartweg, waren van de baan.

Voor het Spanderswoud had de gemeente in november 1974 grootse plannen: er moesten 900 parkeerplaatsen komen. Uiteraard kwamen hier reacties op en met succes, want ondanks de goedkeuring van het Rijk en een toegezegde subsidie van f185.000 voor de eerste fase blies de gemeente het plan af. Na een inspraakavond kwam de beslissing: het Spanderswoud bleef een rustig recreatiebos.

Bestaande wegen waren niet altijd in even goede staat. De bewoners van de Honingstraat beschreven in mei 1975 uitgebreid de situatie in hun straat. Het wegdek was slecht en men had last van ratten. De gemeente reageerde in het volgende nummer en ondernam daadwerkelijk iets om de toestand te verbeteren, zo blijkt uit de reactie van de bewoners drie maanden later.

Riolering was er nog niet overal: in de zomer van 1974 werd riolering in de Turfstraat aangekondigd. Dit om vervuiling van de Gooise Vaart tegen te gaan.

De straatnamencommissie bestond ook al in die tijd, al waren er toen andere uitgangspunten dan nu, zoals blijkt uit het bericht van juni 1974: In Hilversum worden geen straten, pleinen of lanen genoemd naar personen die nog in leven zijn, met uitzondering van leden van het Koninklijk Huis.

HUURDERSVEREENIGING VINDT "GELDDOTJES"
IN BEGROTING '74

In het najaar van 1973 stre-
den diverse huurdersgro-
epen tegen het achterstallig
onderhoud van gemeente-
woningen. De gemeente had
met name in het centrum
veel woningen in bezit met
het oog op de plannen voor
de binnenstadsreconstruc-
tie. De huurders ervan moes-
ten de gemeenteraad ervan
overtuigen dat voor onder-
houd en reparatie wel dege-
lijk geld in de begroting kon
worden gevonden.

HIK 12 december 1973.
(coll. SAGV)

De gemeente kondigde eind 1973 uitgebreide woningverbeteringen aan, te be-
ginnen met de Roosendaalbuurt. Over de status van de woningen en het gevoer-
de woningbeleid werd veel geschreven. Voor het laatste dagvaardde een huur-
dersvereniging alle raadsleden.

Ook in 1973 waren er plannen om de markt te verplaatsen. Op het terrein zou het
nieuwe politiebureau gebouwd worden. Veel reacties, een enquête en twee jaar
verder was ook dat plan van de baan. De markt bleef op het Langgewenst en het
politiebureau kwam op de Kampstraat.

Prominent en regelmatig in het nieuws waren de plannen voor het Stations-
plein. Vele varianten passeerden de revue en er waren veel plannen die het uit-
eindelijk nooit gehaald hebben, zoals een overdekte roltrap, een voetgangers-
tunnel vanaf de Leeuwenstraat, een luchtbrug en een parkeergarage. Het zou
nog wel even duren voordat voor het station en het plein de definitieve beslissing
werd genomen.

In oktober 1973 werd de onroerend goedbelasting aangekondigd, die in januari
'74 in ging. Deze kwam in de plaats van de straat- en grondbelasting voor eige-
naars en de personele belasting voor gebruikers. Het tarief werd vastgesteld op
respectievelijk f8,50 en f5,00 per f3.000 taxatiewaarde. Veel commentaar (ge-

Wonen en bouwen

De woningnood was groot; al jaren tel-
de Hilversum rond de 4200 woningzoe-
kenden. Er werd volop gewerkt aan
nieuwe wijken. Kerkelanden was net in
gebruik genomen en in maart 1974 kre-
gen de eerste bewoners in de Meent
hun sleutel. Ook elders waren er volop
bouwplannen. Aan de Goudenregen-
laan kwamen huizen en een school. De
bewoners van de tramwagens, die hier
soms al decennia woonden, moesten
hiervoor wijken. Er waren ook plannen
voor flats, wat soms tot protesten leid-
de. Tegen de bouw van de Vitusflat
werd geageerd door een aantal organi-
saties, waaronder de toen nog in op-
richting zijnde Historische Kring Al-
bertus Perk. Zonder resultaat overi-
gens. Veel protest was er tegen de bouw
van flats voor alleenstaanden op het
voormalige Hebron-terrein aan de Ta-
ludweg en dat had wél effect: in plaats
van flats kwamen er woningen.

Aan de huurwoningen viel veel te doen.

meente meet met twee maten) kwam er op het vaststellen van de grondslag. Voor particuliere woningen was dit de leegwaarde en voor woningwetwoningen de huurwaarde. Halverwege 1974 werd de waarde van woningwetwoningen 11,5% naar boven bijgesteld en die van de particuliere woningen ging naar beneden met 11 tot 17%. In die tijd was er een woonvergunning nodig bij koophuizen onder f100.000 (= €45.000) of een huur minder dan f375 per maand. Die werd alleen verstrekt als men economisch gebonden was of al twee jaar in de regio woonde. Gemeentegarantie was mogelijk bij huizen tot f80.000.

Actie en vertier

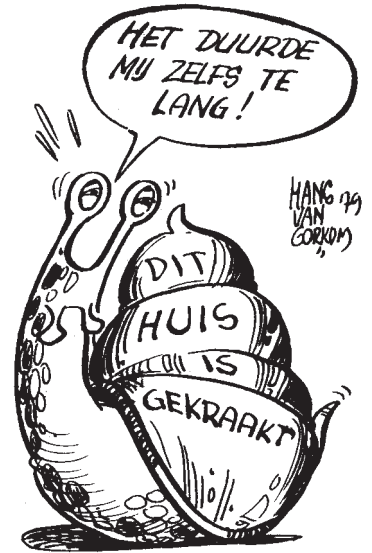
De eerste periode van HIK was een tijd van acties. Vaak in het nieuws was Kalkar. De overheid betaalde 15% mee aan de bouw van de kerncentrale daar en verhaalde dit op de verbruikers van elektra in de vorm van een verhoging van 3% op de rekening. De tegenstanders van Kalkar waren georganiseerd in de Alarmgroep 02150.² Deze groep richtte een fonds op voor de gezinnen (in april 1974 waren dat er 20) die de Kalkar-heffing weigerden te betalen. In september 1974 was er een grote protestdemonstratie in Kalkar waar zo'n 100 Hilversummers aan meededen.

Krakers waren in die tijd ook in Hilversum actief. In het voorjaar van 1974 kraakte de kraakactiegroep Pimpelmees 16 woningen, waarvan sommige nog maar kort leeg stonden. Vijf daarvan waren overigens alweer snel vrijgegeven toen bleek dat er een nieuwe eigenaar of huurder was.

Feesten waren er ook in die periode. In maart 1974 werd Hilversum 550 jaar en Jan en Jacoba van Beieren kwamen dit feest opluisteren. Een jaar later, op Koninginnedag, vond er een Miss Hilversumverkiezing plaats. De uitslag vermeldt HIK niet. Ook Sinterklaas kwam naar Hilversum. In 1973 arriveerde hij op het Sportpark en het jaar daarop per boot op de Eerste Loswal.

In juli 1974 was er een popconcert op het Sportpark. Daar traden vanaf 11 uur 's ochtends onder anderen Earth and Fire, The Dooby Brothers, Van Morrison en The Allman Brothers op! Een kaartje in de voorverkoop kostte f15,50.

In oktober 1973 waren er plannen om vliegveld Hilversum te sluiten. Twee jaar later waren die van de baan, mits de geluidshinder af zou nemen.

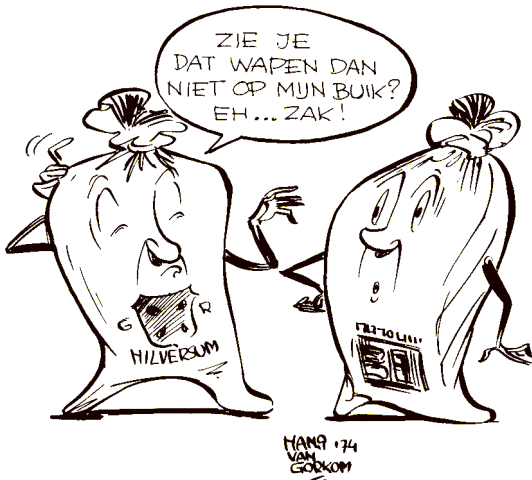
Op zijn bekende ironische wijzen vroeg Hans van Gorkom meerdere malen aandacht voor de huisvestingsproblematiek.

In de loop van 1974 en '75 groeide er een actiecultuur in Hilversum.

HIK 13 februari 1975.

Het dagelijks huisvuil mocht vanaf 1973 alleen nog maar “aangeboden” worden in van gemeentewege goedgekeurde (lees: dure) zakken. Om “vergissingen” te voorkomen, waren die voorzien van het gemeentewapen. HIK 27 augustus 1974.

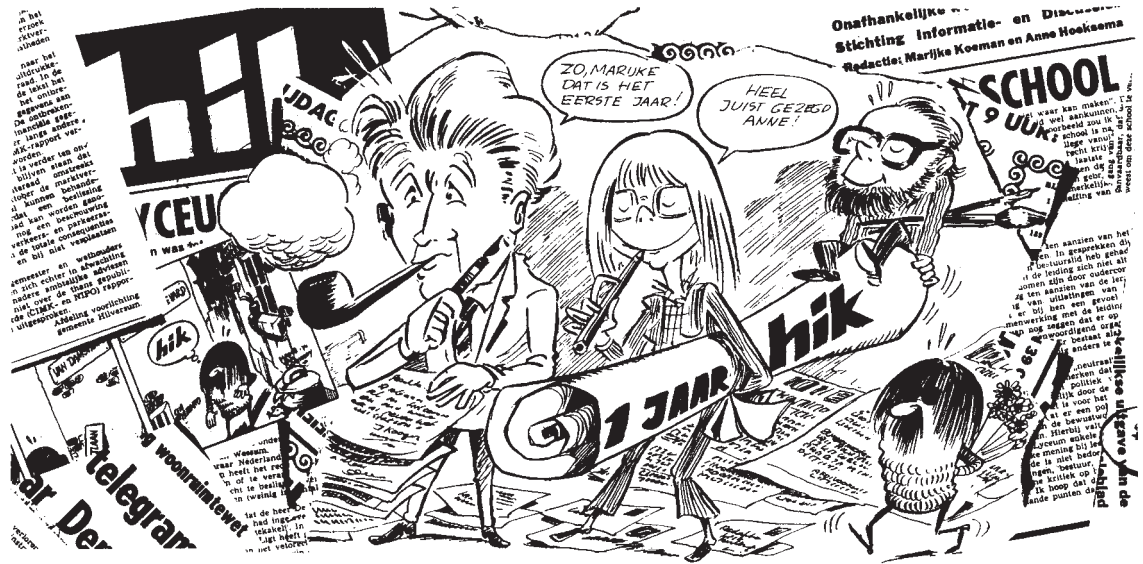
bijhouden wie hoeveel zakken kocht en zorgen voor een goede verdeling. De zakken werden zelfs per stuk verkocht voor 20 cent. Kort daarna was het tekort van de baan, maar de prijs van een rol steeg wel naar f2,70. Dat was beneden de kostprijs, zo bleek in januari toen de raad een extra prijsverhoging van 5 cent accordeerde. Brieven-schrijvers waren uiteraard gekant tegen het monopolie van de melkhandelaars en organiseerden zich in de Actiegroep Hilversumse Vuilniszak. Door de stijgende grondstoffenprijzen lag de prijs halverwege 1974 op f3,85. Eind van dat jaar waren er drie organisaties als dephouder aangewezen en hadden twee winkeliersverenigingen belangstelling, maar de zakkenfabrikant wilde maar op drie plekken afleveren. Ook PH wilde af van het monopolie: de gemeente was weliswaar verantwoordelijk voor het ophalen van vuil, maar er was inmiddels een KOMO-keur voor de zakken. Een inzender beargumenteerde in HIK dat de overheid ook het monopolie had op elektra, maar dat stopcontacten dankzij een keurmerk door elke leverancier geleverd konden worden. In 1975 zakte de prijs geleidelijk tot f3,35, mede doordat ook buitenlandse fabrikanten de markt veroverden. De liberalisering van de zakkenmarkt vond echter nog niet in de eerste HIK-periode plaats.

Makelaars/bouwondernemingen

Bouwondernemingen en -verenigingen waren af en toe in het nieuws, zoals de bouwvereniging St. Joseph eind 1974, maar zij en de makelaars kwamen pas echt onder vuur te liggen in 1975. Er liepen veel grote projecten, waar bouwondernemingen zoals die van Johan Matser bij betrokken waren en sommige schrijvers vonden hun invloed op de gemeente te groot. Een briefschrijver had het over *Matsertown* en een ander noemde het college van B en W *His Matsers Voice*. Ook de heer De Lange maakte zich zorgen: de gemeente was bezig om een gemeentelijke monumentenlijst op te stellen en hij waarschuwde dat de keuze van de monumenten niet overgelaten moest worden aan het vrije spel van de bouwondernemingen. Begin 1975 begon de *Gooi- en Eembode* met de uitgave van de *Woonbode*. Een advertentie van John Ligthart voor deze nieuwe krant was geweerd en hij beklagde zich over de verstrengeling van de krant en de makelaars. De reactie van de krant

De zakken

Een van de leukste kwesties uit die tijd om nu te lezen was die over de huisvuilzakken. Begin 1973 waren de grijze vuilnisbakken van de baan en mocht het huisvuil alleen nog in zakken aan de weg gezet worden. Dat mocht niet zomaar een zak zijn, ze moesten het gemeentewapen dragen en waren exclusief te koop bij de melkhandelaars. Een rol met 20 zakken kostte f2,15. Het was de tijd van de energiecrisis, die er niet alleen voor zorgde dat de benzine op de bon was, maar ook de prijzen van grondstoffen deed stijgen. Een gerucht in december 1973 dat leverancier Wavin niet kon voldoen aan de vraag leidde tot hamsteren van zakken. De melkhandelaar moesten

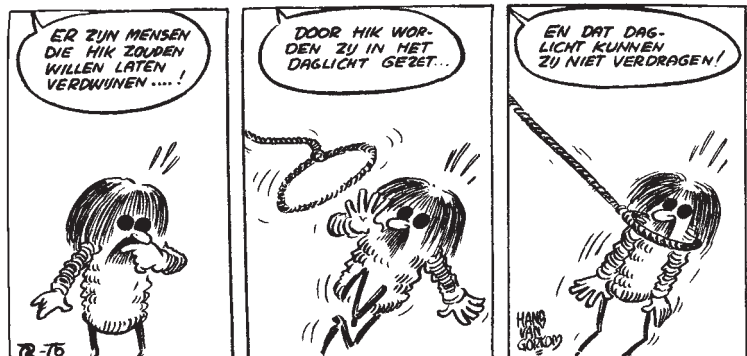
kwam een week later: er was een exclusief contract afgesloten met de Bouwvereniging Gooise Makelaars. Al kort daarvoor had Jacques ('JMJF') Janssen, de actiefste brievenschrijver in HIK, de makelaars een club gewiekste lieden die onder de bescherming van hun beëdiging 'gerechtvaardigde prijzen' vragen genoemd en in maart schreef hij uitgebreid over hoe de wet wordt verzet door woningbeheerders (makelaars), zetbazen voor onrechtmatige praktijken, makelaar als beheerder van woningen. Het ging over de courtage van 1,5%, die een makelaar bij de verkoop zowel van de koper als van de verkoper opstropte, en over de achterstand bij het verhelpen van gebreken bij huurwoningen. Meer partijen leverden hun bijdragen en zij refereerden aan andere artikelen zoals in de *Intermediair* van juni, waarin stond dat de praktijken van de makelaars in maatschappelijke zin vaak zeer dubieus te noemen waren, en in de *Consumentengids* van augustus, waar twee concrete gevallen besproken waren. Van de kant van de makelaars kwam echter geen enkele reactie, althans niet in HIK.

Na het eerste jaar van uitgeven van "het experiment HIK" keken de toenmalige medewerkers van het blad, hier van links naar rechts Anne Hoeksema, Marijke Koeman, Hans van Gorkom en Hikkie, daar tevreden op terug. Meer behoudende groeperingen in de Hilversumse samenleving vonden het blad echter veel te links en te radicaal. HIK 25 september 1974. (coll. SAGV)

Het einde

De kwestie met de makelaars betekende het einde voor HIK. In nummer 90 (10-7-1975) had tekenaar Hans van Gorkom hier in zijn strip al naar verwezen, maar pas in nummer 98 was het definitief. De redactie meldde daarin dat nummer 100

Hikkie in HIK nummer 90 van 10 juli 1975.

Een bekend beeld uit de jaren '70: met een kraampje op de Kerkstraat tracht de actiegroep "HIK moet blijven" steun te vergaren voor het behoud van het blad. (coll. Loek van Gorkom)

De geboorte van de Nood-HIK op 9 oktober 1975, bevestigd uit de inzameling van "HIK moet blijven". De resultaten van de inzameling werden met een grote thermometer op het raam van de redactie aan de Kerkbrink bijgehouden.

op 25 september 1975, precies twee jaar na de eerste HIK, de laatste zou zijn omdat de Gooi- en Eembode het contract opgezegd had. Op dit bericht kwam een stroom aan verontwaardigde reacties en steunbetuigingen aan HIK. De laatste twee nummers waren hier hoofdzakelijk aan gewijd. Tevens werd de actiegroep HIK moet blijven opgericht. Dankzij de inspanningen en binnengekomen donaties verscheen Nooduitgave nummer 101 op 9

oktober 1975. De oplage van 35.000 stuks werd door vrijwilligers rondgebracht. In dit nummer stond een uitgebreid interview met geestelijk vader Jan Kooger. Deze onthulde onder meer dat de makelaars in mei de directeur van de Gooi- en Eembode voor de keuze hadden gesteld: HIK eruit of de Woonbode eruit. De Woonbode was een stuk lucratiever voor de krant, dus daarmee was het lot van HIK bezegeld. De redactie was optimistisch over de toekomst en riep de hulp in van de lezers met *Laat deze nooduitgave niet de laatste HIK zijn*. Wel was duidelijk dat er heel wat gedaan moest worden om HIK echt als zelfstandig blad voort te zetten. Op 27 november 1975 verscheen noodnummer 102. Dat nummer bevatte een dagboek van de voorzitter over de periode tussen de twee noodnummers en verder normale berichten zoals de gemeentebegroting voor 1976 en oproepen voor steun. Voorlopig was Hilversum uitgeHIKt en brak het eerste HIK-loze tijdperk aan.

Noten

- 1 De dinsdageditie werd eind 1974 opgeheven. Daarna verscheen HIK in de donderdageditie.
- 2 02150 was toen het netnummer van Hilversum.

